

УДК 342.951

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.06.114>

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ 112

Ширган В.В.,
аспірант

Київського національного економічного університету
імені Вадима Гетьмана
ORCID: 0009-0007-0704-8284
e-mail: platon.shahov@gmail.com

Ширган В.В. Адміністративно-правове забезпечення функціонування Системи 112.

У статті досліджується питання адміністративно-правового забезпечення функціонування системи екстреної допомоги населенню за єдиним номером 112 в Україні. Враховуючи глобальні тенденції до цифровізації та автоматизації служб екстреної допомоги, питання створення ефективної та надійної Системи 112 набуває особливої важливості для забезпечення безпеки та здоров'я громадян. В Україні, як і в багатьох інших європейських країнах, розбудова єдиної системи екстреного реагування є стратегічно важливою для вдосконалення процесу надання медичної, пожежної, поліцейської та інших видів допомоги в надзвичайних ситуаціях.

Однією з основних причин впровадження системи 112 є забезпечення швидкої та зручної комунікації між громадянами та екстреними службами. В умовах сучасного світу, де час реакції має вирішальне значення для збереження життя та здоров'я людей, Система 112 дозволяє зменшити час на виявлення надзвичайної ситуації, оперативно направляючи відповідні ресурси для надання допомоги. Створення такої системи в Україні є важливим кроком у напрямку забезпечення безпеки громадян і підвищення якості надання екстреної допомоги.

Адміністративно-правові засоби відіграють ключову роль у регулюванні функціонування Системи 112. Вони включають нормативно-правові акти, що визначають права та обов'язки суб'єктів системи, процедури взаємодії між ними та механізми контролю за ефективністю надання екстреної допомоги. Законодавство України повинно забезпечити чітке регулювання взаємодії між державними органами, екстреними службами, місцевими органами влади та іншими учасниками процесу надання допомоги. Це включає правила координації дій екстрених служб, систему обміну інформацією, а також критерії оцінки ефективності роботи всієї системи. Прийняття таких норм дозволяє забезпечити належ-

не функціонування всіх складових системи 112, ефективного реагування на надзвичайні ситуації та забезпечення прав громадян на отримання своєчасної екстреної допомоги населенню.

Такий комплексний підхід дозволяє не лише забезпечити належну організацію роботи, але й ефективно реагувати на будь-які виклики, які можуть виникати в процесі функціонування Системи 112.

Ключові слова: адміністративно-правове регулювання, адміністративно-правове забезпечення, Система 112, екстрена допомога населенню, захист прав та свобод населення, публічне управління.

Shyrhan V. Administrative and legal support for the functioning of the System 112.

The article examines the issue of administrative and legal support for the functioning of the emergency assistance system for the population under the single number 112 in Ukraine. Considering global trends towards digitalization and automation of emergency services, creating an effective and reliable the System 112 is of particular importance for ensuring the safety and health of citizens. In Ukraine, as in many other European countries, developing a unified emergency response system is strategically important for improving the process of providing medical, fire, police, and other types of emergency assistance.

One of the main reasons for implementing the System 112 is to ensure fast and convenient communication between citizens and emergency services. In the modern world, where response time is crucial for saving lives and protecting health, the System 112 reduces the time required to detect an emergency, quickly directing appropriate resources to provide assistance. Establishing such a system in Ukraine is an important step toward ensuring citizens' safety and improving the quality of emergency assistance.

Administrative and legal tools play a key role in regulating the functioning of the System 112.

These include regulatory legal acts that define the rights and responsibilities of system participants, procedures for their interaction, and mechanisms for controlling the effectiveness of emergency assistance provision. Ukrainian legislation should ensure clear regulation of the interaction between state bodies, emergency services, local authorities, and other participants in the assistance process. This includes rules for coordinating the actions of emergency services, an information exchange system, and criteria for evaluating the effectiveness of the entire system. Adopting such norms ensures the proper functioning of all components of the System 112, effective response to emergencies, and guarantees citizens' right to timely emergency assistance.

Such a comprehensive approach not only ensures proper organization of work but also allows for effective responses to any challenges that may arise during the functioning of the System 112.

Key words: administrative and legal regulation, administrative and legal support, System 112, emergency assistance to the population, protection of the rights and freedoms of the population, public administration.

Постановка проблеми. Європейський номер служби екстреної допомоги 112 (Система 112), який використовують в усіх 27 країнах-членах Європейського Союзу, європейських та інших країнах, впроваджується в Україні з 2008 року. Проте, з урахуванням різних факторів, цей процес мав фрагментарний характер. І лише з 2023 року, після визначення відповідальним за виконання завдання із запровадження Системи 112 Міністерства внутрішніх справ України, почалося активне виконання відповідного плану заходів.

Станом на листопад 2024 року Центри Системи 112 функціонують на території міста Києва та охоплюють центральні регіони України, міста Львова і охоплюють західні регіони України, у місті Дніпрі та охоплюють східні області нашої держави. За планами залишається охопити ще південь України – чотири області та АР Крим, які мають бути покриті до кінця квітня 2025 року.

А з урахуванням зобов'язань, які взяла на себе Україна в процесі адаптації законодавства Європейського Союзу, до яких також одним з пунктів передбачено впровадження Системи 112 в Україні, дослідження питання адміністративно-правового забезпечення цього процесу не викликає сумнівів.

Мета дослідження. Метою статті є дослідження правових підстав функціонування системи екстреної допомоги населенню за єдиним телефонним номером 112 та аналіз відповідних нормативно-правових актів. На підставі проведеної наукової розвідки дати визначення по-

няттю «адміністративно-правове забезпечення функціонування Системи 112»

Стан опрацювання проблематики. Дослідженню поняття адміністративно-правового забезпечення присвячено багато наукових праць та публікацій. Однак, на нашу думку, найбільший інтерес становлять статті О. Кузьменко, В. Чорної, О. Воронятнікова, Л. Чистоклетова, О. Хитрої, Р. Ігоніна, О. Гуміна, Є. Пряхіна, І. Ієрусалімової, І. Личенко, О. Стрельченко, В. Марчука, І. Шопіної та інших. Разом з цим функціонування системи екстреної допомоги населенню за єдиним телефонним номером 112 досліджувалась фрагментарно такими вченими як Д. Кобилкін, В. Костенко, Ю. Рак, О. Зачко.

Виклад основного матеріалу. З метою повного та всебічного дослідження питання адміністративно-правового забезпечення функціонування системи екстреної допомоги населенню за єдиним телефонним номером 112 доречно розглядати сутність цього поняття проаналізувавши його елементи та структуру.

У сучасних наукових працях досить часто розглядаються «адміністративно правове забезпечення» та/або «адміністративно-правове регулювання» діяльності певного органу або системи. Частина визначень відображає динамічний характер цього явища, частина характеризує його в статичному аспекті, а частина навіть розглядають адміністративно-правове забезпечення як процес і стан.

Наприклад О. Дручек у своїй науковій праці приходиться до висновку, що адміністративно-правове забезпечення прав, свобод і інтересів дітей органами внутрішніх справ України – це здійснюваний ними в межах визначеної законом компетенції за допомогою спеціального механізму вплив на суспільні відносини з метою захисту, охорони, відновлення прав, свобод та інтересів дитини, а також профілактики та припинення їх порушень. Ознаками зазначеного інституту є: це один із видів правозабезпечувальної діяльності держави; об'єктом забезпечення виступають права, свободи та інтереси дітей; забезпечення здійснюється на основі делегованих державою повноважень суб'єктом спеціальної компетенції; процес забезпечення реалізується через особливий адміністративний механізм; метою використання даного механізму є захист, охорона, відновлення прав, свобод та інтересів дитини а також профілактика та припинення їх порушень [1].

Досліджуючи поняття та ознаки адміністративно-правового забезпечення екологічної безпеки в Україні І. Личенко зазначає, що зміст адміністративно-правового забезпечення екологічної безпеки в Україні, з одного боку, охоплює систему адміністративно-правових гарантій застосування державно-правових, екологічних,

організаційних, технічних та інших заходів у сфері екологічної безпеки, зокрема інституційних адміністративно-правових засобів впливу у сфері запобігання погіршенню екологічної обстановки та виникненню небезпеки для здоров'я людей, припинення екологічних правопорушень у цій сфері; а з іншого – їх реалізацію як цілеспрямований вплив органів публічного управління та інших суб'єктів на суспільні відносини у сфері екологічної безпеки. Тобто адміністративно-правове забезпечення екологічної безпеки в Україні є сукупністю адміністративно-правових гарантій і діяльнісних засобів підтримання стану захищеності життєво важливих інтересів людини, суспільства, держави та довкілля, за якого гарантується право кожної людини на здорове та безпечне навколишнє середовище та існують необхідні умови для захисту [2].

У своїй статті, присвяченій поняттю та змісту адміністративно-правового забезпечення громадського контролю О. Пащинський проаналізувавши значну кількість наукових визначень та думок щодо сутності адміністративно-правового забезпечення констатує, що досліджуване поняття розглядається у широкому та вузькому (спеціальному) розумінні. З приводу широкого визначення адміністративно-правового забезпечення приходиться до висновку, що це юридичне закріплення державою правових норм, які регулюють суспільні відносини, їх реалізація, охорона та розвиток. В контексті спеціального розуміння, то останнє має властивість змінюватися в залежності від суспільних відносин, які досліджуються. Наведене вище дає змогу підсумувати, що адміністративно-правове забезпечення громадського контролю – це регламентована законодавством діяльність суб'єктів державно-владних повноважень, спрямована на забезпечення функціонування, упорядкування, розвиток та охорону суспільних відносин у сфері діяльності органів місцевого самоврядування через вчинення організаційно-правових та розпорядчих дій публічного характеру з метою виконання завдань та реалізації цілей громадського контролю [3].

І. Ієрусалімова розкриває адміністративно-правове забезпечення прав і свобод людини та громадянина як повноту регулювання за допомогою норм адміністративного права суспільних відносин, що виникають для та в процесі їх реалізації, а також надання за допомогою цих норм відповідних гарантій, які разом з іншими правовими та не правовими гарантіями утворюють стійку систему можливостей користування правовими цінностями в державі [4].

Також, Л. Чистоклетов та О. Хитра говорять про те, що під адміністративно-правовим забезпеченням слід розуміти адміністративно-правову основу впливу суб'єктів державно-владних

повноважень на суспільні відносини у сфері публічного управління та їх діяльність, спрямовану на формування, використання й удосконалення зазначеної основи з метою реалізації цілей адміністративного права. Механізм адміністративно-правового забезпечення є системою, яку утворюють юридичні та фізичні особи, завдяки діям котрих формується, функціонує й вдосконалюється це забезпечення, а також принципи, форми, методи адміністративно-правового регулювання та управлінські технології [5].

Таким чином, проаналізувавши дослідження вченими поняття адміністративно-правового забезпечення у різних сферах суспільних відносин ми дійшли висновку, що в загальному розумінні адміністративно-правове забезпечення – це сукупність норм та правил, які використовуються органами виконавчої влади для регулювання відносин в певній сфері. Іншими словами адміністративно-правове забезпечення це порядок діяльності суб'єктів управління при реалізації ними державно-владних повноважень.

Ураховуючи контекст досліджуваної теми важливо зосередити увагу саме на діяльності органів виконавчої влади та на функціях публічного управління. Відповідно до частини першої статті 5 Закону України «Про систему екстреної допомоги населенню за єдиним телефонним номером 112» (далі – Система 112) регулювання Системи 112 здійснюється Кабінетом Міністрів України, Міністерством внутрішніх справ України, іншими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування.

До повноважень Кабінету Міністрів України належить: визначення порядку функціонування Системи 112 та координація діяльності центральних органів виконавчої влади із забезпечення функціонування Системи 112.

До повноважень Міністерства внутрішніх справ України належить: впровадження та забезпечення функціонування і розвитку Системи 112; здійснення управління Системою 112 у режимі повсякденного функціонування; утворення у структурі його апарату підрозділу з питань забезпечення функціонування Системи 112; забезпечення утворення Служби 112, взаємодії з іншими центральними та місцевими органами виконавчої влади і органами місцевого самоврядування щодо функціонування Системи 112, надання та захист інформації про екстрені комунікації та реагування на них, формування статистичної звітності про екстрені комунікації та реагування на них, розроблення та затвердження спільно із заінтересованими центральними органами виконавчої влади нормативно-правових актів щодо функціонування Системи 112, здійснення контролю за їх впровадженням та виконанням; організація проведення підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації праців-

ників Служби 112; налагодження міжнародного співробітництва та вивчення світового досвіду щодо організації та надання екстреної допомоги населенню, забезпечення інформування населення, у тому числі осіб з інвалідністю та осіб, які не володіють державною мовою, про функціонування єдиного телефонного номера 112, його використання та спеціальні можливості.

До повноважень органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування належить забезпечення функціонування та взаємодії оперативно-диспетчерських служб і підрозділів екстреної допомоги населенню, що належать до сфери їх управління, з Службою 112; підготовки та подання до Міністерства внутрішніх справ України інформації про екстрені комунікації та реагування на них для підготовки статистичної звітності; у взаємодії з Міністерством внутрішніх справ України інформування населення, у тому числі осіб з інвалідністю та осіб, які не володіють державною мовою, про функціонування єдиного телефонного номера 112, його використання та спеціальні можливості [6].

Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку функціонування системи екстреної допомоги населенню за єдиним телефонним номером 112» визначено, що забезпечення функціонування Системи 112 та управління нею в режимі повсякденного функціонування здійснюються підрозділом з питань забезпечення функціонування Системи 112 апарату Міністерства внутрішніх справ України (на сьогодні це Державна установа «Центр інфраструктури та технологій Міністерства внутрішніх справ України»). Служба 112 здійснює цілодобове невідкладне отримання екстрених комунікацій українською, англійською мовами та за необхідності іншими мовами, їх реєстрацію та оброблення, передачу інформації про екстрену ситуацію відповідним оперативно-диспетчерським службам, які доводять її до відповідних підрозділів екстреної допомоги населенню для надання такої допомоги [7].

Підрозділами екстреної допомоги населенню є складові частини екстрених служб, до яких належать пожежно-рятувальні підрозділи, підрозділи аварійно-рятувальних та аварійних служб, Національної поліції України, інших правоохоронних органів, центрів екстреної медичної допомоги та медицини катастроф, інших закладів охорони здоров'я системи екстреної медичної допомоги, які працюють у безперервному та цілодобовому режимі, оснащені необхідними технічними засобами та надають екстрену допомогу населенню.

Загалом правовою основою діяльності Системи 112 є Закон України «Про систему екстреної допомоги населенню за єдиним телефонним номером 112», Закон України «Про екстрену

медичну допомогу» [8], Закон України «Про електронні комунікації» [9], Закон України «Про Національну поліцію» [10] та інші нормативно-правові акти.

Висновки. На підставі аналізу національного законодавства, наукових праць інших вчених та на основі власних досліджень можна зробити наступні висновки.

У загальному розумінні адміністративно-правове забезпечення – це сукупність норм та правил, які використовуються органами виконавчої влади для регулювання відносин у певній сфері. Іншими словами адміністративно-правове забезпечення це порядок діяльності суб'єктів управління при реалізації ними державно-владних повноважень.

Система 112 – сукупність визначених законодавством суб'єктів (складові частини екстрених служб, до яких належать пожежно-рятувальні підрозділи, підрозділи аварійно-рятувальних та аварійних служб, Національної поліції України, інших правоохоронних органів, центрів екстреної медичної допомоги та медицини катастроф, інших закладів охорони здоров'я системи екстреної медичної допомоги), які забезпечують організацію надання екстреної допомоги населенню з використанням технічних засобів електронних комунікацій.

Адміністративно-правове забезпечення функціонування Системи 112 – це врегульована законодавчо, у тому числі адміністративно-правовими нормами, організаційна та практична діяльність органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування щодо надання екстреної допомоги населенню.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Дручек О.М. Поняття адміністративно-правового забезпечення прав, свобод та інтересів дитини органами внутрішніх справ України. *Форум права*. 2013. № 2, С. 123–128. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe.
2. Личенко І.О. Поняття та ознаки адміністративно-правового забезпечення екологічної безпеки в Україні. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2017. № 876. С. 163–169.
3. Пашинський О.С. Поняття та зміст адміністративно-правового забезпечення громадського контролю. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Право. № 68 (2021). С. 186–189.
4. Ієрусалімова І.О. Механізм адміністративно-правового забезпечення прав і свобод людини та громадянина: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. К., 2006. 205 с.
5. Чистоклетов Л., Хитра О. Поняття адміністративно-правового забезпечення та

- його механізму. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2020. № 3 (27). С. 173–180.
6. Закон України від 13.03.2012 № 4499-VI «Про систему екстреної допомоги населенню за єдиним телефонним номером 112». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4499-17#Text>.
 7. Постанова Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 2012 року № 1031 «Про затвердження Порядку функціонування системи екстреної допомоги населенню за єдиним телефонним номером 112». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1031-2012-%D0%BF#Text>.
 8. Закон України від 05.12.2012 № 5081-VI «Про екстрену медичну допомогу». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5081-17#Text>.
 9. Закон України від 16.12.2020 № 1089-IX «Про електронні комунікації». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-20#Text>.
 10. Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII «Про Національну поліцію». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>.